

**KRÁTKY NEOBYČAJNÝ
ŽIVOT OSCARA WAA**

Junot Díaz

N

N

**KRÁTKY NEOBYČAJNÝ
ŽIVOT OSCARA WAA**

Junot Díaz

**KRÁTKY
NEOBYČAJNÝ
ŽIVOT OSCARA WAA**

Junot Díaz

Junot Díaz

The Brief Wondrous Life of Oscar Wao

Copyright © 2007 by Junot Díaz

All rights reserved.

Translation © Milan Kopecký

Jacket photo © Adobestock

Jacket design © Miro Čevela

Design & Layout © Miro Čevela

Slovak edition © 2022 by N Press, s. r. o.

ISBN 978-80-8230-135-2

EAN 9788082301352

Elizabeth de Leónovej

O krátke bezmenné životy sa nikto nezaujíma. Galactus najmenej.

Fantastická štvorka
Stan Lee a Jack Kirby
(zväzok 1, číslo 49, apríl 1966)

Zmiluj sa, Kriste, nad všetkým, čo spí!
Nad psom, čo na Wrightson Road zahníva,
nado mnou z čias, keď žil som život psí.
Ak láska k týmto ostrovom je ťaživá,
krídla ma povznášajú ponad necnosti.
No na ten jed som pripravený nebol.
Obrovské domy, autá, všetky kšefty,
a kuli, neger, Sýrčan, španielsky kreol,
celý ten karneval ma nahneval.
Odchádzam k moru, kde duša mier zažíva,
poznám tie ostrovy od Monos k Nassau,
som námorník a oči farbu mora majú,
a zvú ma Shabine, nárečovo mulat.
Ja, Shabine, v duchu vraciam sa do časov,
keď tieto slumy ríše boli blízke raju.
Som mulat, v srdci nosím more vonné,
mám koloniálne vzdelanie a krásny dar vôd.
Holandán, neger, Angličan sú vo mne
a som buď nikto, alebo som národ.

DEREK WALCOTT

Hovoria, že pochádza z Afriky, pricestovala v hrdlách vreštiacich otrokov, že je to tainské proroctvo smrti vyslovené vo chvíli, keď jeden svet zanikal a druhý sa rodil, že je to démon, ktorý precitol z nebytia, keď na Antilách pootvorili dvere čiernych snov. *Fukú americanus*, skrátene fukú, je kliatba alebo forma zatratenia, konkrétne Kliatba a zatratenie Nového sveta. Niekedy ju volajú aj admirálovo fukú, pretože admirál pomohol kliatbu privolať a stal sa jej slávnou európskou obeťou. Napriek tomu, že admirál „objavil“ Nový svet, zomrel biedne a v syfilitickom delíriu blúznil o – vraj – nadpozemských hlasoch. V okolí Santo Dominga, admirálovej najmilovanejšej krajiny, (Oscar ju na samom konci volal Zápalná šnúra Nového sveta), bolo odvtedy jeho meno synonymom fukú, veľkého aj malého, vysloviť ho alebo len počuť znamenalo privolať nešťastie na seba a svoj rod.

Jedno, ako sa volá a odkiaľ pochádza, podľa všeobecného presvedčenia zoslali fukú na Hispaniolu svojím príchodom Európania, a my sa v tom svinstve dodnes brodíme. Santo Domingo je možno nultý kilometer fukú, jeho kontaktný bod, ale my všetci sme jeho potomkovia, či si to uvedomujeme alebo nie.

Fukú však nie je iba prastará legenda, strašidelný príbeh z minulosti, ktorý už stratil moc desiť. Za čias mojich rodičov to bolo čosi skutočné, čomu každý veril. Každý poznal niekoho, koho fukú zožralo, tak ako každý poznal niekoho, kto pracoval v *palaciu*. Vznášalo sa vo vzduchu, ako všetko, čo na ostrove niečo znamenalo, nerozprávali si o ňom iba staré baby. Vtedy dávno sa fukú darilo dobre, malo dokonca aj vlastného propagátora, svojho takpovediac veľkňaza. Bol ním náš vtedajší diktátor na

dožitie Rafael Leónidas Trujillo Molinai.^{***} Nikto nevie, či Trujillo v tomto vzťahu plnil úlohu pána, sprostredkovateľa alebo principála, každý si však uvedomoval a aj chápal, že majú k sebe veľmi blízko. Dokonca aj vo vzdelaných vrstvách sa tradovalo, že ktokoľvek by spriadal plány proti Trujillovi, zoslal by sám na seba a na ďalších minimálne sedem generácií najsilnejšiu podobu fukú. Ak by ste diktátorovi hoci len venovali zlú myšlienku, hurikán *fuá* by strhol celú vašu rodinu do mora, veľký balvan *fuá* by spadol z jasného neba a pričapil vás, kreveta *fuá*, ktorú ste mali dnes na obed, by bol ten žalúdočný krč, čo vás zajtra zabije. Vysvetľuje sa tým, prečo všetci, ktorí mu usilovali o život, za to tvrdo zaplatili, a tých, ktorí ho napokon odľahčili, do jedného stretla brutálna smrť. Trebárs ten pridrbaný Kennedy. To on v šesťdesiatom prvom odsúhlasil atentát na Trujilla, to on dal CIA príkaz doviezť na ostrov zbrane. Starý môj, nebol to najlepší ťah. Borci z rozviedky totiž Kennedymu akosi zabudli povedať, že úplne každý Dominikáнець, od najbohatšieho čavala z Bonaa po najchudobnejšieho vreda zo Salceda, od najstaršej paskudy z Naguy po najmenšie bejby z Neiby, vedia jedno: ak zabiješ Trujilla, na tvoju rodinu padne také ukrutné fukú, že to, ktoré

* Pre tých, ktorí v škole prespali povinné dve sekundy dominikánskych dejín: Trujillo, jeden z najhanebnjších diktátorov dvadsiateho storočia, vládol v Dominikánskej republike od roku 1930 do roku 1961 s nevidane zverskou brutalitou. Tento vypasený, sadistický mulat s prasacími očkami (prezývali ho El Jefe, Skrachovaný zlodej dobytká alebo Chrontavec), ktorý si zosvetľoval pokožku, chodil v topánkach na vysokej podrážke a ovešľoval sa módnymi doplnkami z napoleonských čias, ovládol každú stránku politického, kultúrneho, spoločenského a hospodárskeho života v štáte prostredníctvom účinnej (a bežne rozšírenej) kombinácie násillia, zastrážovania, masakier, znásillňovania, vyvlastňovania a teroru. Štát spravoval ako neohrozený majiteľ svoju plantáž. Na prvý pohľad pripomenie typického juhoamerického caudilla, ale svoju moc presadzoval s beštialitou, ktorú dodnes zachytil iba málokto spisuovateľ alebo historik, ba podľa mňa by si ju ani nevedeli predstaviť. Bol naším Sauronom, naším Arawnom, naším Darkseidom, naším Mýtickým diktátorom, postavou natoľko bizarnou, zvrátenou a démonickou, že by nemohla vzniknúť ani v tej najdivokejšej fantázii autora sci-fi literatúry. Preslávil sa tým, že zmenil VŠETKY NÁZVY úplne VŠETKÝCH PAMÄTIHOVNOSTÍ v krajine na svoju počesť (z Pico Duarte urobil Pico Trujillo a Santo Domingo de Guzmán, prvé a najstaršie mesto Nového sveta, pomenoval Ciudad Trujillo); rozporcoval národné hospodárstvo na zlovolné monopoly (vďaka čomu sa z neho rýchlo stal jeden z najbohatších ľudí na planéte); vybudoval jednu z najväčších armád na pologuli (ten jeho mal normálne aj bombardéry), pretiahol každú jednu sexi čajku pod slnkom vrátane manželiek svojich podriadených, naozaj tisíce a tisíce žien; očkával, nie vyžadoval, aby ho jeho pueblo uctievalo (národné heslo neprekvapivo znelo „Dios y Trujillo“, a ak ste na nejakej verejnej akcii zabudli pripíť na Trujillovo zdravie, čakali vás nemalé opletačky); vyžadoval disciplínu ako na výcvikovom tábore námornej pechoty (oddaných generálov vyhadzoval za to, že v niektorej ubikácii našiel prach); priateľov a spojencov zbavoval funkcie a majetku bez udania dôvodu (čo myslíte, ako asi zaobchádzal s nepriateľmi?); a mal v podstate nadprirodzené vlastnosti (podľa neho vznikla postava Čarodejníckeho kráľa z Angmaru).

** Medzi jeho najvýznamnejšie počiny zaraďujeme: genocídu haitského a haitsko-dominikánskeho obyvateľstva v roku 1937; udržiavanie jednej z najdlhších a najhubnejších Američanmi podporovaných diktatúr na západnej pologuli (a ak sme my latinos v niečom dobrí, tak je to tolerancia Američanmi podporovaných diktátorov, z čoho vám musí byť zrejme, že sme si víťazstvo tvrdo vydreli; Čilania a Argentínčania sa s tým dodnes nevedia zmieriť); založenie prvej novovekej kleptokracie (Trujillo bol Mobutu, keď ani Mobutu ešte nebol Mobutu); systematické podplácanie amerických senátorov; a v neposlednom rade vytváranie dominikánskych národov do podoby moderného štátu (teda urobil to, čo sa za okupácie nepodarilo jeho cvičiteľom z námornej pechoty).

draplo admirála, bude v porovnaní s твоjím obyčajné *jojote*. Chcete poznať konečnú, vyčerpávajúcu odpoveď na otázku Warrenovej komisie: Kto zabil Kennedyho? Dovoľte, aby som vám ja, váš pokorný obsmrdač, vyjaval čistú božiu pravdu. Neurobila to mafia, ani Lyndon Johnson, a neurobila to ani posratá Marilyn. Neurobili to mimozemšťania, neurobilo to KGB, nijakí osamelí strelci. Neurobili to bratia Huntovci z Texasu, neurobil to Lee Harvey, neurobila to Trilaterálna komisia. Urobil to Trujillo, jeho fukú. Kde sa asi tak podľa vás, *coňazo*, vzala kennedyovská kliatba? A čo Vietnam? Čo myslíte, prečo najväčšia mocnosť prvý raz prehrala vojnu proti maličkým krajine z tretieho sveta? Sa zobuď, neger. Mohlo by vás zaujímať, že keď Američania vo Vietname prikurovali pod kotlom, Johnson spustil nelegálnu inváziu do Dominikánskej republiky (24. mája 1965). Santo Domingo bolo Irakom, keď ešte ani Irak nebol Irakom.) Operácia sa skončila drvivým víťazstvom a množstvo jednotiek a výzvedných tímov, ktoré sa podieľali na „demokratizácii“ Santo Dominga, odlifrovali rovno do Saigonu. No a čo si títo vojaci, ženisti a špehovia odniesli so sebou v batohoch, vo vreckách košieľ, v chlpoch v nose, v bahne zatvrdnutom na bagančiacich? Skromný dar môjho národa Amerike, malú odplatu za nespravodlivú vojnu. Veru tak, vážení. Fukú.

Preto si treba zapamätať, že fukú nie vždy udrie ako blesk. Niekedy kráča trpezlivo vpred, topí negra po centimetroch, ako to bolo s admirálom alebo s Američanmi na ryžových poliach okolo Saigonu. Niekedy ide pomaly, niekedy rýchlo. Záhuba prichádza váhavo, nevieš presne odkiaľ, nevieš sa na ňu pripraviť. Jedným si však môžeš byť istý: bez ohľadu na to, koľkokrát zabočí alebo sa zastaví, tak ako Darkseidov efekt Omega, tak ako Morgothova kliatba,** vždy – a tým myslím vždy – zasiahne cieľ.

Za čias mojej mladosti v Dominikánskej republike, ak decko neposlúchalo alebo vrieskalo, povedali mu *Cállate la boca*, lebo príde admirál a zje ťa.

---

* Jedna perlička pre konšpiračných bláznov: v noci, keď sa John Kennedy junior spolu s Carolyn Bessettovou a jej sestrou Lauren zrušili vo svojom súkromnom Piper Saratoga do mora, obľúbená kuchárka jeho (fukú) otca, Provincia Parédes, pôvodom Dominikánka, pripravovala v rezidencii na ostrove Martha's Vineyard obľúbené jedlo malého Johna chicharrón de pollo. Ibaže fukú vždy večeria prvé a večeria samo.

** „Ja som Najstarší kráľ – Melkor, prvý a najmocnejší zo všetkých Valarov, ktorý bol prv, než bol svet, a stvoril ho. Na Arde leží tieň môjho zámeru a všetko, čo je v nej, sa pomaly, ale isto skláňa pred mojou voľbou. A na všetkých, ktorých máš rád, doľahne moja myšlienka ako mračno Kliatby, a privedie ich do tmy a zúfalstva. Kamkoľvek pôjdu, povstane zlo. Čokoľvek povedia, ich slová dajú zlu rúdu. Čokoľvek urobia, obráti sa proti nim. Zomrú bez nádeje, preklínajúc život i smrť.“

Keď som mal štyri alebo päť rokov, vedel som trt, kto je admirál, ale môžeš mi veriť, že my sopliaci sme z toho boli aj tak posratí. Stačilo, aby niekto vyslovil admirálovo meno, hneď som utekal za tetkou Yrmou a skryl sa jej normálne za sukňu. Pretože, *coño*, neviete, čo je detský strach, kým ste nezažili detský strach v treťom svete.

Dnes, keď negri fičia na MTV Latino a myass.com, zaklínadlá o admirálovi asi už nemajú takú silu, ale za mojich čias to bola originál strašidelná *vaina*.

Otázka, či ja verím v to takzvané Veľké americké prekliatie, je nepodstatná. Keď žijete v krajine fukú tak dlho ako ja, počúvate to denne. V rodine každého obyvateľa Santo Dominga koluje nejaká rodinná historka s fukú v hlavnej úlohe. Mám strýka v Cibau, ten má dvanásť dcér a je presvedčený, že ho bývalá uriekla, aby sa mu nikdy nenarodil chlapec. Fukú. Teta si zase myslí, že jej bolo navždy odopreté šťastie, keď sa zasmiala na pohrebe svojej sokyne. Fukú. A podľa *abuela* z otcovej strany sa dominikánskou diasporou Trujillo mstí na svojom národe za to, že ho zradili. Fukú.

Je úplne v pohode, ak neveríte na povery. Nie v pohode, čosi lepšie, je to dokonalé. Pretože na tom, či veríte vo fukú, nezáleží – fukú verí vo vás.

Pred pár týždňami, dorábal som práve túto knihu, som na jednom dominikánskom fóre, čisto zo zvedavosti, založil vlákno o fukú. V poslednom čase trávim dosť času na internete. Kokos, ale tie reakcie ma dostali. Neverili by ste, koľko odpovedí mi prišlo. Vlastne stále chodia. A nielen od Dominikáncov. Aj v Portoriku majú k fukú čo povedať, Haitánov prenasleduje nejaký podobný bordel. Príbehov s fukú sú kvantá. Dokonca aj mama sa s jedným-dvomi pochválila, a tá o Santo Domingu nehovorí nikdy.

Ako vám asi už doplo, aj mne sa jeden taký príbeh s fukú prihodil. Rád by som napísal, že je to ten najlepší, fukú *numero uno*, ale nie je. Nie je ani najdesivejší, ani najjednoznačnejší, ani najbolestivejší, ani najkrajší.

Len je to náhodou ten príbeh, ktorý ma drapol pod krkom.

Nie som presvedčený, či by sa Oscarovi také označenie páčilo. Príbeh s fukú. Mal rád fantasy a poctivé sci-fi, veril, že to je príbeh, v ktorom všetci žijeme. Spýtal by sa: Čo je väčšie sci-fi než Santo Domingo? Čo je väčšie fantasy než Antily?

Keď však teraz viem, ako to celé dopadlo, musím sa pre zmenu ja spýtať: Čo je väčšie fúku?

Ešte jedna drobnosť, Toto, než zakývame Kansasu na rozlúčku. Vždy keď ste v Santo Domingu spomenuli alebo začuli admirálovo meno, vždy keď fukú vystrčilo jednu z palety svojich hláv, podľa tradície existoval iba jeden spôsob, ako sa ubrániť pred tým, aby sa vám beštia ovinula okolo tela, jediný zaručený protijed na ochranu svoju aj vlastnej rodiny. Asi vás neprekvapí, že je to zase slovo. Jednoduché slovo (za ktorým zvyčajne nasleduje úporné stískanie pästi).

Zafa.

Kedysi bývalo rozšírenejšie, išlo viac v Maconde, než v McOnde, aby som tak povedal. Ako to už zhodnotil Alastair Reid, vzhľadom na stav, v akom sa nachádza náš ostrov aj tento svet, zbytočne si bude neger drať papuľu; v opačnom prípade by sme nič ako zafa za celý deň nevypustili z úst. Napriek tomu sú stále ľudia ako môj *tío* Miguel z Bronxu, ktorý zafujú všetko. Stará škola. Ak Yankees pokašľú odpal pred koncom zápasu, hneď zafa; ak mu niekto prinesie mušle z pláže, hneď zafa; ak naňho na ulici žmurkne nejaký Ramón, už aj zafa, zafa dvadsaťštyri hodín denne, aby sa smola nemala kedy prilepiť. Ešte aj keď píšem tieto riadky, uvažujem, či aj moja kniha nie je svojho druhu zafa, moje vlastné ochranné zaklínadlo.

Prvá kapitola

TRAPKO Z GETA NA KONCI SVETA

1974 - 1987